

וי מיום בעטים לפני שהגיעה אל כס ראשה ממשלה. נערך סקר דעתקהל על המועדים לרשת את לוי אשכול. הוזכרו מועמדים רבים. פחות מאחוז אחד מן הנשאלים בחרו בנוגדי דה מאיר.

גולדה היתה אז אחד האישים הפחות-פופולאריים בישראל. היא עוררה התנגדות, הסתייגות, ואפילו שינאה. זכרו אותה כמזכירת-המיפלה הקנאית. שהתנגדה לצירופו של משה דיין לממשלה בימי החרדה ערב מלחמת ששת-הימים, בטענה ש"אנחנו לא צריכים שותפים לניצחון." המעריצות של דיין, "נשות וינדזור העליונות", הפגינו או תחת חלון מישרדה בועם. נופפו סיסמות שמציאות.

בחלל עוד ניסרה הגדרתו הארסית של דויד בן-גוריון: "גולדה יודעת לעשות רק דבר אחד — לשנוא!" בבוא היום, נבחרה גולדה מאיר על-ידי עסקני מיפלתה לראשה-ממשלה, בגלל סיבה אחת ויחידה: הם לא יכלו להסכים ביניהם על שום מועמד אחר. המחנות של משה דיין, יגאל אלון ופינחס ספיר ניטרלו זה את זה. גולדה, שהיתה אז בת 69 וחולה כרונית, נראתה כמועמדת-פשרה מתאימה לשנה-שנתיים, עד שיוכרע המאבק בין יורשי העצר האמיתיים.

בנובמבר 1972, ערב ראש-השנה, כאשר גולדה מאיר היתה בשיא עוצ-מתה ופופולריותה, בחר בה "העולם הזה" כאשת-השנה תשל"ב. הפרק שהוקדש לניתוח חייה ואופייה, תחת הכותרת "מלכת המיט-בח", ושכתב על-ידי אורי אבנרי, מת-פרסם להלן שוב, כלשונו ובלא שינויים:

לא היה לה חבר-נאמנים מוכה-כאריזמה, כמו משה דיין. כוחה התבסס כל כולו על אישיותה.

האידישע מאמע של כולם

מה מקורה של תופעה מוזרה זו? ההסבר הפשוטני והנכון בישועצמו, הוא שהציבור הישראלי הפך לקהל של צופי-טל

במהדורה היהודית המיוחדת של תסכין אדיי פוס קוקטיבי. אולם גם זה אינו ההסבר העיקרי. יש לגולדה מאיר כישרון עידאי לנגן על מיתרים החבוים בליבו של כל יהודי. פסוק מפיה מעורר הד מיידי במיליוני לבבות יהודיים.

שום כושר ריטורי אינו משיג מטרה זו. גולדה היא ההיפך מנואמת. היא דוברת עברית משובשת, אנגלית וולגארית, רוסית פגומה, כל זה במיבטא קלוקל, רק באידיש היא שולטת ממש. דבריה נעדרים כל תוכן אינטלקטואלי שהוא, כל זכר למחשבה עצמאית. נראה כי בחמישים השנים האחרונות לא קראה ספר. ההשכלה שלה — בית-ספר תיכון בעירי-שדה אמריקאית, בתוספת סמינר למורים — היא מינימלית. פסוק שיוחס בתשל"ב למשה דיין אמר: "יש לגולדה אוצר מילים המוגבל ל-200 מילה, שעליהן היא תוזרת שוב ושוב, בגלל האמונה המשווה שהן מתקבלות יפה על-ידי הציבור."

אם אמנם אמר דיין פסוק זה, הרי הוא — כמו רבים אחרים — אינו מכין את כוחה הסמוי של התופעה הקרויה גולדה מאיר. אין היא זקוקה לאוצר מילים מבריק, לפעלולים ריטור

המלכה גולדה

גולדה במיליוני: כל הגאים הם קוזאקים

ההורים מאבוביץ: זיכרונות מפגורום שלא היה

ריים, למיטען אינטלקטואלי, לכושר מחשבתי. להיפך, כל אלה רק היו מפריעים לה. מה שיש לה הוא הקשר הבנתי-אמצעי עם הרגשות העמוקים ביותר בתת-ההכרה היהודי-דתית, בתת-הכרתו של כל יהודי ויהודי. היא מנגנת על המיתרים האלה כאוות-נפשה — לא כמו וירטואוז שזמך שנים ארוכות בקונסרטי בטורינו, אלא כזמרים פרימיטיבי שזא למד תווים מעולם, אך המסוגל להרטיט את לב שומעיה.

זוויזה, ציבור של צרכנים פודיטיים, המופעל באמצעות סיסמות כמו "העם החליט — קפה עזית", או "מקור אל קיר — גולדה מאיר". ציבור זה מתייחס אל כל בעל-תפקיד — שר, ראש-עיר או תופס-כלבים — כאל המועמד הטבעי היחיד לתפקיד המסויים שהוא ממלא. הוא רוצה בגולדה במקומה של גולדה, בדיין במקומו של דיין (ולא במקום אחר), במאיר וילנר במקומו של מאיר וילנר, בסקר מעניין, העצום של הנשאלים בישראל הביעו את דעתם שהנשיא ניכסון צריך להישאר נשיא ארצות-הברית. אילו נשאל, היה רוב זה מביע דעה דומה על הנסוך של ליכטנשטיין ועל המיקאדו של יפאן.

כמה שמועות אחרי כניסתה לתפקידה, נערך שוב סקר של דעתקהל. 25% מן הנשאלים תמכו בגולדה מאיר. כמעט בין לילה הפכה לגיבורת העם.

אז נמשך מסע-הניצחון האישי של גולדה. עסקנית-המיפלה השנואה הפכה לחביבת ישראל, לדמות בינלאומית מית ויכרת. אחרי שעברה על פני היורשים הצעירים, בעלי הכאריזמה והחן הצברי, היא גימדה אותם כליל. לפני 200 שנה השתלטה נסיכה גרמנית קטנה ובלתי-אהודה על רוסיה, גימדה את כל סביבתה. הפכה את הנסיכים והארכידוכסים רבי-העוצמה לנערי-חצר, עשתה בממלכה כבתוך שלה. בישראל הקטנה חורה הנערה מקיב על מיבצע זה של יקטרינה הגדולה.

בסוף תשל"ב שרטה גולדה בישראל שודי טון ללא-מצרים. איש לא העז להתנגד לה, להמרות את פיה, לשנות את דעתה. כל דבר שנוי במחלוקת בצמרת, גודל או קטן, החל במי נוי שרה-מישפטים וכלה בקביעת התעריפים שר, "אגר", הובא אליה להכרעה אישית.

זמרת עם גאונות

ריים, המקשיבים לדברי גולדה מאיר בכנסת או בוויכוח פומבי, אינם מסוגלים להבין את מהותו של כישרון מיוחד זה. הם שומעים את תשובתה המוגממת של גולדה על טענה מוחצת שהוטחה בפניה, ואומרים: "אבל היא לא אמרה כלום! היא בכלל לא ענתה לטענה! היא רק ירקה כמה דברים באנאליים!" הם לא תפסו שכדברים באנאליים אלה, בשפה משובשת, קברה גולדה מאיר את יריבה בעינו כל יהודי.

אולם הסבר פשוט זה אינו מסביר את התופעה ששמה גולדה מאיר. יש סיבות הרבה יותר עמוקות לכך שהעם אימץ אותה אל ליבו במהירות ובלהט. ברגע שהיא דיברה אליו מעל כס-המלוכה. גולדה מאיר היא האידישע מאמע, האמא שר כל אחד, השליטה בבית היהודי, שבו שרר תמיד מעין מאטריאליזט בתירשמי. ברגע שהעם הרגיש שהתייצבה בראשו אם שתלי טנית, האומרת לו מה טוב בשבילו והמתניקה באיבו כל נסיון של עצמאות מצידו, האמא של פורטניו, הוא הרגיש את עצמו "כמו בבית",

המיטבה של גולדה הפך חצר-המלוכה. שילטון אוטוקראטי זה לא היה מבוסס על שום עמדת-כוח עצמאית. גולדה לא התבססה על צבא של עסקני-מנגנון. החבים לה חוב אישי, כמו פינחס ספיר, לא היתה לה דוכסות אישית, כמו הקיבוץ המאוחד של יגאל אלון.